

המקור (על פי מהדורת מרגליות, עמ' קצא-קצה)

1 רבי מאיר הוה יתיב ודריש כלילי שבתא
הוות תמן חדא איתתא יתיבה ושמעה ליה
תנתה מדרשיה

אמתינת עד דיחסל מה דדריש אולת לבייתא אשכחת כוצינא טפי
5 אמ' לה בעלה אן הוית

אמרה ליה אנה יתיבה ושמעה דרושה
אמ' לה כן וכן

את עיילא להבא עד דאולת ורוקת כאנפי דרושא
יתיבין שבתא קרמייתא שבתא תניינה ותליתאה

10 אמ' לה מגירתא כדו אתון צהיבין איתי אנן עמך לנבי דרושא
כיון דרחמא יתהון רבי מאיר צפה ברוח הקודש

אמ' להון אית מינכון איתתא דחכימא למילחש לעיינא
אמ' לה מגירתא כדו את אולת ורוקת כאנפיה ומישתרי לבעליך

כיון דיתבת קמיה איבדלת מיניה

15 אמ' ליה רבי לית אנא חכימא למילחש עיינה
אמ' לה רוקי באנפי שבע זימנין ואנא מינשם

רקת באנפיה ז' זמנין

אמ' לה איזילי אמרי לבעליך אנת אמ' חדא זימנא, אנא רקת ז' סימנין
אמ' לו תלמידיו רבי כך מבזין את התורה

20 לא הוה לך למימר לחד מינן למילחש לך
אמ' להו לא דיו למאיר להיות שוה לקונו

דתני רבי ישמעאל גדול שלום ששם הנכתב בקדושה אמר הקב"ה ימחה על המים
בשכיל להטיל שלום בין איש לאשתו.

ספרות נבחרת:

מ' כ"ץ, "גדול השלום", דרך אגדה ב, תשנ"ט, עמ' 77-89.

7. המטרונה ורבי יוסי (ויקרא רבה, פרשה ח א)

ויקרא רבה (על פי מהדורת מרגליות, עמ' קסד-קסו)

1 מטרונה שאלה את רבי יוסי בן חלפותא,

אמרה לו: לכמה ימים ברא הקב"ה את עולמו?

אמר לה: לששה ימים,

דכתיב "כי ששית ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ" (שמות לא, יז).

5 אמרה לו: מיכן ואילך מה יושב ועושה?

אמר לה: יושב ומזוג וזוגים,

בתו שלפלוני לפלוני, אשתו שלפלוני לפלוני, כמונו שלפלוני לפלוני.

אמרה לו: כמה עבדים וכמה שפחות יש לי, ולשעה קלה אני מונגתן.

אמר לה: אם קלה היא בעיניך, קשה היא לפני המקום בקריעת ים סוף,

10 דכתיב "אלהים מושב יחידים ביתה" (תהלים סח, ז).

הלך לו רבי יוסי בן חלפותא לביתו.

מה עשתה?

שלחה והביאה אלף עבדים ואלף שפחות והעמידה אותן שורות שורות,

אמרה להן: פלוני יסב פלניתא ופלניתא יסב פלן.¹

15 מן צפרא אתו לנבה,²

דין פציע ראשיה, דין שמיטא עיניה, ודין תבירא ידיה, ודין תכירא רגליה.³

דין אמר לית אנא בעי הדא, ודא אמרה לית אנא בעי הדין.⁴

שלחה לו ואמרה לו: יפה תורתכם, נאה ומשפחת.

אמר לה: לא פד אמרתי לך,

1 פלוני ישא פלונית, ואת פלונית ישא פלוני.

2 בכוקר באו אצלה.

3 זה פצוע ראשו, זה שמוטה עינו, וזה שכורה ידו, וזה שבר רגלו.

4 זה אמר "איך אני רוצה את זר", וזו אומרת "איך אני רוצה את זה".

דכתיב "אלהים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בפוארות" (תהלים סח, ז).⁵

ספרות נבחרת:

א' שנאן, "קשה כקריעת ים סוף" — אר: מה למוסד הנישואין ולקריעת ים סוף? קריעת ים סוף, חוג בית הנשיא לתנ"ך ולמקורות ישראל, י, ירושלים תשמ"ז, עמ' 23-37.

5 הסיפור שלפנינו מופיע גם בכראשית רבה. הבאנו גם את המקבילה הזו, מכיוון שיש הבדלים משמעותיים בין המקבילות בהתרחשות האירועים, הברלים המשפיעים את ניתוח הספרותי של הסיפור. המקור בכראשית רבה, פרשה סח (על פי מהדורת תיאודור-אלבק, עמ' 771-773)

1 מטרונה שאלה את רבי יוסי:

לכמה ימים פרא הקבי"ה את עולמו?

אמר לה: לששת ימים.

מאותה שעה מהו עסיק?

5 אמר לה: יושב הוא ומזוג וזוגים —

איש לאשה ואשה לאיש.

אמרה לו: אם תדבר קשה יכולה אני לעשותו.

הלכה וזגה ונתנה וזו לזה וזה לזו.

לאחר ימים הלכו אותם המזוגים והכו זה את זה וזו את זה,

10 וזו אומרת איני נושלת זה וזה אומר איני נושל זו.

אמר לה: אם תדבר קל בעיניך, קשה הוא לפני הקבי"ה בקריעת ים סוף.

מה שעם? "אלהים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בפוארות" (תהלים סח, ז).

8. הזוג מצידון, מעשה באשה אחת מצידון (פסיקתא דרב כהנא, פרשה כב)

פסיקתא דרב כהנא (על פי מהדורת מנדלבוים, ניר-יורק תשמ"ז, עמ' 327)

תנינן תמן: ¹ נשא אשה ושהא עמה עשר שנים ולא ילדה, אינו רשאי לבטל פיריה וריביה

[משנה יבמות, פ"ו מ"ו]

1 מעשה בצידון באחד שנשא אשה ושהא עמה עשר שנים ולא ילדה,

אתון לגבי רבי שמעון בן יוחי למשתבקה,²

אמר לה: כל חפץ שיש לי בתוך ביתי טלי אותו ולכי לבית אביך.³

אמר להם רבי שמעון בן יוחי: בשם שנודונתם מתוך מאכל ומשקה,

5 כך אין אתם פורשין זה מזה אלא מתוך מאכל ומשקה.

מה עשת [= עשתה]?

עשת סעדה גדולה ושפרתו יותר מדי ורמזה לשפחתה

ואמרה להון: מלו אותו לבית אבא.

בחצי הלילה נעור משנתו.

10 אמר להון: איכן אני נתון?

אמרה לו: לא כך אמרתה

כל חפץ שיש לי בתוך ביתי טלי אותו ולכי לבית אביך?!

וכרון הוא⁴ אין לי חפץ טוב ממך.

בין ששמע רבי שמעון בן יוחי כך,

15 נתפלל עליהם ונתפקרו.⁵

1 חנינן תמן — שנינו שם.

2 באו אל רבי שמעון בן יוחי לעזוב (להיפרד).

3 כמדרש הגדול (ילקוט מדרשים חשוב מתימן, מהמאה ה-13) שורה זו מופיעה בהמשך, בין שורה 5 לשורה 6.

4 וכרון הוא — והלא.

5 הסיפור שלפנינו מופיע גם בשיר השירים רבה. הבאנו גם את המקבילה הזו, מכיוון שיש הבדלים משמעותיים

בין המקבילות בהתרחשות האירועים, הברלים המשנים את ניתוח הספרותי של הסיפור.

שיר השירים רבה, פרשה א לא (על פי מהדורת דונסקי, ירושלים תל-אביב תש"ס, עמ' כח)

"נגילה ונשמחה כך" (שיר השירים א, ד)

תמן חנינן (= שנינו שם): נשא אדם אשה ושהא עשר שנים ולא ילדה, אינו רשאי ליבטל [מפריה ורביה].

[משנה יבמות, פ"ו מ"ו]

אמר רבי אידי: